

Pražské Švandovo divadlo uvádí kultovní francouzskou komedii Klec bláznů. Nová inscenace režiséra a ředitele smíchovské scény Daniela Hrbka odhaluje kromě pokrytectví konzervativců, hlásajících pevnou morálku a rodinné hodnoty, i dosud neobjevené talenty českého dragu.

Klec bláznů napsal francouzský autor Jean Pioret už v roce 1973. Od té doby se text dočkal mnoha úspěšných uvedení po celém světě: první muzikálová premiéra na Broadwayi v roce 1983 byla však zásadní. Klec bláznů byla totiž na této scéně první hrou, v níž je ústřední dvojicí homosexuální pár. Muzikál získal řadu prestižních Tony Awards a s úspěchem se později uváděl i na londýnském West Endu.

Jeho ústředními postavami jsou choreograf a majitel drag kabaretu Georges (Tomáš Petřík) a stárnoucí diva Zaza, v civilu Georgesův dlouholetý partner Albin (Filip Rajmont).

Oba spolu žijí přes dvě dekády svobodomyšlným životem obklopeni lidmi, před kterými nemusí nic ze svých charakterů či preferencí – od vkusu na bytový design po volbu profesní dráhy – skrývat.

Jenže to vše mají na jeden večer ututlat: přeje si to Georgesův syn Laurent (Oskar Hes), kterého pár společně vychoval. Vrátil se totiž ze studií ze zprávou o zasnoubení s dcerou ultrakonzervativního poslance. Ten ve své předvolební kampani hlásá pevnou morálku, křesťanské hodnoty a řadu homofobních názorů schovaných pod „prorodinnou politiku“. A Laurentova rodina, skládající se z končků i z performerů v drag klubu, by ho patrně k pozhledání nepřiměla.

Hrozba návštěvy kádrující potenciálně vyvdané příbuzné je ústřední komediální zápletkou, která v inscenaci spouští řetězec událostí: nedůvěřivé scény Albina, který nechce být utajen, ale zároveň se nedokáže přetvářet jako dostatečně „mužný“ příbuzný; ale i potřebu změnit interiér bytu, utajit homosexuální orientaci páru a hlavně vazbu na vyhlášený klub, který dosud od bytu dělily jediné dveře.

Laurentův otec a majitel klubu v jednom se rozhodne synovi vyjít vstříc. A ve svém domě po zásadních interiérových a personálních obměnách přivítá toxického konzervativce pana Dieulafoie, který sekýruje svou manželku, umlčuje dceru a zároveň propadá kouzlu Laurentovy „matky“. Aniž by tušil, kdo je skutečně onou uchvacující hostitelkou. Komedie je z velké části oslavou jinakosti a svobodného vyjádření sebe sama a činí tak tím patrně nejprístupnějším způsobem: přes humor.

POZOR, STEREOTYPIZACE

Uvádí-li se v Česku dílo zahrnující příběhy či postavy homosexuálů, je bohužel stále namístě určitá obezřetnost. Velmi často lze natrefit na tragické a stereotypizující výkony pitvořících se herců, kteří jakákoliv gesta či hlasové projevy osob s homosexuální orientací zesměšňují či karikují. To samozřejmě neplatí jen o divadle, ale i o hereckém zobrazování nejčastěji

Může divácké pohoršení vystřídat hlasitý potlesk? Klec bláznů v pražském Švandově divadle zkouší publikum z jeho předsudků.

Klec bláznů testuje lásku diváků k dragu

Tomáš Petrál a Filip Rajmont v Kleci bláznů.

FOTO: RICHARD MOUČKA

právě gayů ve filmu. Jedním z mnoha příkladů budiž mnohé role mnoha českých herců včetně Michala Novotného, který se vůči zobrazování homosexuálů ve veřejném prostoru nedávno vymezil v nešťastném rozhovoru pro iDnes.cz. Na scéně Švandova divadla se naštěstí nic takového neděje. Tvůrci, herci a obecně celá scéna žijí v roce 2024, a i když uvádí komedii, která k určitým zjednodušením láká, nenaskočí na tuto lacinou vlnu. Často exaltované herectví Filipa Rajmonta, ztvárnujícího stárnoucí kabaretní divu, je prostě součástí charakteristiky emotivní postavy, nikoliv stereotypizujícím výstupem, který má určitou menšinu zraňovat. Stejně tak fóry, z nichž možná některé u citlivějšího publika neuspějí, je naprosté minimum.

Klec bláznů také mezi prvními výrazně tematizuje na českých scénách umělecký žánr dragu. Ten si české publikum často plete s travesti shows, které svého času slavily úspěch napříč věkovými skupinami i českými městy bez ohledu na jejich velikost. „Travesti bavičem“ Al-

bina nazývá dokonce i recenzent Jan Kerbr v recenzi v Lidových novinách.

Jde však o dvě různé věci. A protože v inscenaci pojem travesti ve spojitosti s klubem zazní, patrně aby si to divák měl s čím spojit, je namístě poznamenat, že by bylo vhodné se konečně falešného rovnítka mezi těmito uměleckými projevy zbavit.

Drag je totiž mnohem více uměleckou performancí, vyžadující ovládnutí různých uměleckých disciplín, nikoli pouhou převlekovou show založenou na napodobování či parodování celebrit. Nepřesnost v pojmenovávání (drag je drag, drag není travesti) je ale jen drobností v jinak velmi povedeném komediálním celku. V něm samotnému dragu dělají herci smíchovského ansámblu před různě zaskočeným diváctvem skvělou službu. A u mnohých z nich se rozhodně nabízí i nová kariérická cesta...

IT FEELS LIKE HOME

Výstup čtyř drag queens (Jan Mansfeld, Jakub Tvrdík, Jan Grundman, David Punčochář) inscenaci

na jevišti Švandova divadla otevírá. Těch několik málo choreografií čtyř drag queens patří mezi jasné energizující vrcholy inscenace. Dalším vrcholem je pak epická choreografie na Madonnin song Like a Prayer předznamenávající změnu atmosféry v úvodu druhé poloviny inscenace.

Drag queens tančící v temných kulisách proměnného interiéru, připomínajícího něco mezi filmovou kulisou gotického zámku upírů a obývacím pokojem Addamsovy rodiny, konečně roztleskávají hlediště divadla. Škoda jen, že skutečný vrchol přichází pocitově už tady. Třebaže je i druhá polovina zábavná a komická, možná v něčem i sofistikovanější než ta první, úplný konec inscenace v porovnání s výstupem po přestávce vyznívá poměrně skromně. Přestože má touhu působit jako silné závěrečné muzikálové číslo, entrée hlavní přeměny jako by bylo příliš nenápadné, aby celá scéna oplývala kýženým wow efektem. Což na druhou stranu svědčí o správném obsazení rolí; každý holt nemůže být talentovaná drag queen.

Přesto ale závěrečná show přináší radost a velkou část publika vymrští ze židlí. Hra má jednoduchou zápletku, která nabízí řadu směšných situací, ale není hloupá. Kromě zábavy oslavující jinakost (rozhodně ne spjatou jen s tímto druhem umělecké scény) je zároveň upozorněním směrem k populistickým (nebo jen konzervativním) politikům, kteří nabírají body na šikaně menšin, sami se považují za morálně příkladné a berou si pyšně za své homofobní a zraňující výroky o lidech, o nichž nic nevědí.

Hra rovněž nabízí osobní sebezpýt: co já a můj nátlak na ostatní, aby se kvůli mým sobeckým úmyslům chovali jinak, změnili své chování, nebo dokonce to, kým jsou? Ani tady tato inscenace, ač v první řadě komediální, nevstupuje svým načasováním do politického vzduchoprázdna.

Na konci února poslanci definitivně rozhodli o ukončení projednávání manželství pro všechny, které by lidi LGBTQ+ orientace definitivně zrovnoprávnilo a konečně jim přiznalo stejná občanská práva, jakých užívají ostatní. Podlehl tak mimo jiné strachu ze ztráty volebních hlasů veřejnosti, která je ale podle průzkumů pro manželství pro všechny.

I proto je Klec bláznů celkem mimořádným zážitkem: je to skvělá komedie, na kterou bezesporu přijdou minimálně věkově různí diváci, protože takové Švandovo divadlo má. Je velmi osvěžující pozorovat dramaturgii, která nejde divákům po srsti, ale nabídne jim konfrontaci s vlastními předsudky.

A nakonec je smíchovská Klec bláznů též nezapomenutelným diváckým zážitkem. Třeba tehdy, když slyšíte část publika hlasitě se pohoršovat nad polibkem dvou mužů v první části inscenace, aby v závěru inscenace ta stejná část vestoje nadšeně aplaudovala bujarému konci divadelní drag show.

BARBORA SCHNEIDEROVÁ
publicistka

Klec bláznů na českých scénách výrazně tematizuje umělecký žánr dragu. Ten si české publikum často plete s travesti shows.